

לוקוטי ופסקי הלכות "חוקי חיים"

ותלמד
"חוקי חיים"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

דיני

ברכה

ראשונה

בקשה:

עקב המצב הנוכחי שאיננו נמצאים
בבתי מדרש כרגיל, נא לשלוח
לכמה שיותר אנשים כדי שיגיע
הלכות אלו לבתי בני ישראל,
לתועלת הציבור, וכך יש לכם יד
בהפצת תורה ובהלכות נחוצות

לקבל הגליון כל שבוע במייל:

Paskenshtibel@gmail.com

אפשר להוריד
גליונות קודמים

[Archives - ארכיון](#)

לתרומות

לוקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמודם
"חוקי היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הזרעה"

שבונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלם תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

201

פרשת תולדות תשפ"א

כמה כללי ברכה ראשונה

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

דיני ברכה ראשונה

הפסק בשתיקה בין ברכה לאכילה

א. לכתחילה צריך שלא יפסיק בין ברכה לאכילה (שו"ע סי' ר"ו ס"ג) יותר מכדי דיבור (רמ"א שם) שהוא שהיית הזמן כדי לומר 'שלום עליך רבי' (מ"ב סק"ב).

ב. **הפסיק בשתיקה.** בדיעבד אם הפסיק בשתיקה אפילו הרבה יותר משיעור הנ"ל יצא, ואין צריך לחזור ולברך כל שלא הסיח דעתו בינתיים (מ"ב סק"ב) מאחר שנחלקו הראשונים בדין זה וספק ברכות להקל (שער הציון סק"ג).

ג. **הפסיק בשמיעה.** אם הפסיק רק בשמיעה כגון שהקשיב מה שאומר לו חבירו, נחשב כמו להפסק של שתיקה ואינו חוזר ומברך (הגרש"א, ביצחק יקרא סי' קס"ו ריש ס"ו).

ד. **הליכה לחדר אחר.** הליכה לחדר אחר נחשב כהפסק ולכן יש לברך באותו חדר שנמצא בו המאכל, אבל במקום צורך כגון שיש תינוק שאינו נקי או צואה במקום האכילה, אפשר לברך בחדר אחר, עכ"פ באותו בית (שו"ע הרב סי' קס"ו ס"ט) ואח"כ להתקרב אל האוכל, כשאי אפשר בענין אחר (שער הציון סי' קס"ו סק"ב).

ה. **לא יפסיק בהכנת האוכל.** אוכל שצריך הכנה לפני האכילה כגון אגוז שצריך לשבור הקליפה לפני האכילה, ישברנה קודם ואח"כ יברך (מ"ב סי' ר"ו סק"ב), וכן פרי שצריך לבדוק לתולעים לפני האכילה, קודם יבדוק אותו ואח"כ יברך עליו כדי שלא להפסיק בין הברכה לאכילה (כף החיים סק"א).

ו. **פירות שגאכלים קלופים.** פירות שהדרך לאכלם קלופים ואין נפסדים במעלת שלם כשהם קלופים כגון פרי הדר למיניהם, בננה, כל מיני אגוזים וכדומה, יש לקלוף לפני הברכה כדי שלא יפסיק בין ברכה לאכילה וכן משום שמא ימצאנו בפנים שאינו ראוי לאכילה (מ"ב סק"ב).

ז. אבל פירות שמפסדים את מעלת שלם כשהם קלופים כגון תפוחים, אגסים, מלפפונים וכדומה, נחלקו הפוסקים אם לקלפם קודם הברכה או לאח"כ, י"א שמעלת אכילה ללא הפסק בין הברכה לאכילה עדיף ממעלת שלם ויש לקלפם לפני הברכה (א"ר ריש סי' ר"ב, מ"ב שם), וי"א שמעלת שלם עדיף ממעלת ברכה ללא הפסק מאחר שגם קילופו וחיתוכו הוא לצורך אכילה ולכן יברך ואח"כ יקלפו (שו"ע הרב ס"ג), ומשום זה יש גדולים שנוהגים לפני הברכה לקלף קצת מהקליפה באופן שהקליפה עדיין מחוברת לפרי ומכסים חלק הנקלף עם הקליפה כדי שיראה כשלם ואז מברכים, ואז מיד חותכים מהחלק הנקלף ואוכלים אותו (כך נהג החת"ס ועוד צדיקי עולם).

הפסק של דיבור בין ברכה לאכילה

ח. לא יפסיק בדיבור בין הברכה לאכילה או שתיה כשהוא לא לצורך (שו"ע סי' קס"ו ס"ו) עד שיבלע קצת מהמאכל או שתיה (מ"ב סק"ה), ואף כשהוא לצורך שבדיעבד אין צריך לחזור ולברך כמבואר להלן (אות י"א), מ"מ לכתחילה לא יפסיק כלל גם כשהוא לצורך (רמ"א).

ט. לכן יזהר תמיד לבלוע מיד מעט מהמאכל לפני שיפסיק בדיבור או בהליכה, ובדיעבד אינו חוזר כשהפסיק בדיבור אף אם רק לעס מהאוכל אף שעדיין לא בלע, וכל שכן אם בלע עכ"פ מטעם המאכל (חיי אדם, מ"ב שם).

י. **דיבור בין ברכה לאכילה.** אם עבר ודיבר בין הברכה לאכילה אפילו רק תיבה אחת ואפילו הפסיק פחות משיעור כדי דיבור, צריך לחזור ולברך (שו"ע שם, מ"ב סק"ו, ומ"ב סי' ר"ו סק"ב).

יא. **לצורך האוכל או לצורך הסעודה.** הפסק של דיבור שהדין הוא שצריך שוב לברך היינו רק כשדיבר שלא לצורך דבר הנאכל או הסעודה, אבל כל שהדיבור הוא לצורך דבר הנאכל כגון כשיברך על הפת והדיבור היה לצורך הפת או לצורך הסעודה לא נחשב כהפסק (שו"ע שם), כגון כשיברך על הפת, ולפני האכילה אמר לאחר להביא לו מלח או לפת, או שאמר תן לפלוני לאכול, או תנו מאכל לבהמה וכיוצא בו (שו"ע שם), ואפילו כשאניו לצורך הפת אלא לצורך הסעודה או לצורך אכילה כגון שביקש ממישהו להביא לו סכין לחתוך האוכל, לא הוי הפסק (מ"ב סק"ז).

יב. **הפסק להפריש תרומות ומעשרות.** אם בירך על אוכל ולאחר מכן נודע שהמאכל לפניו הוא טבל ודאי, יכול להפריש ממנו תרומות ומעשרות בדיבור ובברכה, ואין זה נחשב הפסק בין הברכה לאכילה כיון שהוא לצורך הסעודה (חזו"א דמאי סי' ט"ו סק"ה), אבל אם האוכל הוא רק דמאי דהיינו ספק אם הופרשו בו ת"מ, או שהוא נוהג לעשר כל מאכל שהוא לביתו [איבער'מעשר'ן] (ראה מה שהארננו בגליונות 139-141 בדינים אלו), די להפריש התרומות והמעשרות במחשבה, אמנם חילול מעשר שני שלא מועיל במחשבה, יקבע במחשבתו מקום למעשר שני בתחתית המאכל, ויחללו רק אחרי שאכל קצת (חזו"א שם).

יג. **עניית אמן.** אם אחר שבירך על האוכל וקודם שאכל שמע שחבירו מסיים ברכה, לכתחילה לא יברך 'אמן' אחר ברכת חבירו משום שהוי הפסק של דיבור (מ"ב סי' קס"ו סק"ה) ומ"מ אם שכח וענה אמן, נחלקו הפוסקים בדינו, י"א שצריך לחזור ולברך (מ"א) וי"א שאין צריך לחזור ולברך (ט"ו).

יד. ולכן יש מכריעים שאם ברכת חבירו היה אותה סוג ברכה שהוא בירך עכשיו וענה אחרי 'אמן' כגון שניהם ברכו 'ברכת המוציא' לא נחשב להפסק ולא יברך שוב, אבל אם ברכת חבירו היתה ברכה אחרת כגון שהוא בירך 'שהכל' וחבירו בירך 'העץ' או שהוא בירך 'המוציא' ושמע לחבירו שהוא מסיים ברכת 'קידוש' וענה אמן אחר ברכתו, יחזור ויברך (הגרש"א, שש"כ פמ"ח ס"ז הע' ל"ח ל"ט).

לאחזו הדבר ביד ימין בשעת הברכה

טו. כל דבר שמברך עליו לאכלו או להריח בו, צריך לכתחילה לאחזו בידו הימין כשהוא מברך עליו (שו"ע או"ח סי' ר"ו ס"ד), והטעם כדי שיכוון לבו על מה שמברך (לבוש, מ"ב סק"ז).

טז. **משקה.** כוס של משקה יחזיק הכוס בידו, ודבר שדרכו לאכלו ע"י כף כגון מרק יכול להחזיקו ע"י כף בידו הימין (כף החיים סי' ר"ו ס"א).

יז. **ביד ימין.** צריך לאחזו בידו הימין משום חשיבות, ואיטר יד יחזיק בידו השמאל שלבטי זה הולכים אחרי ימין ושמאל שלו (מ"א, רע"א, מ"ב סק"ח), ויש שנוהגים ע"פ קבלה שגם איטר יד יחזיק בימין של כל אדם (א"ר סק"ו, כף החיים סק"ל).

שיהיה לפניו

יח. לכתחילה ראוי שהמאכל, משקה או בשמים כשמריח בהם, יהיו בפניו ממש בשעת הברכה, כדי שלא יהיה הפסק בין ברכה לאכילה או הריח (כנ"ל אות א' והלאה), וכן כדי לקיים הברכה לכתחילה באחיזת הדבר בידו בשעת הברכה (כנ"ל אות ט"ו, מ"ב סי' ר"ו סק"ט).

יט. **כשאחרים מביאים האוכל.** אין לברך על מאכל או משקה עד שהדבר שמברך עליו יהיה בפניו, כדי שיהיה לברכה על מה לחול, ואם לא היה לפניו וברך ואח"כ אחרים הביאו לפניו את הדבר, צריך לברך פעם נוספת (שו"ע סי' ר"ו ס"ה, מ"ב סק"ט).

כ. כשהוא מכין האוכל. אבל אם בירך כשלא היה האוכל בפניו והוא עצמו הולך לקחת את האוכל אין צריך לחזור ולברך.
כא. מונח בתיבה. וכן אם בשעת הברכה האוכל היה מונח בתיבה, בארון, או שהוא ארוז באריזה ובירך עליו, אין צריך לחזור ולברך (מ"ב שם). מ"מ עדיף שיוציא האוכל מאריזתו קודם הברכה כדי שלא יהיה הפסק כלל בין ברכתו לאכילה (כ"ל א').

מים מהברז

כב. אדם שרוצה לשתות מים מברז, יכול לברך 'שהכל' גם כשהברז עדיין סגור שהרי בודאי יצאו המים בשעה שפותח הברז, ונחשב הדבר שהמים בפניו (מ"ב שם סק"ט), ומ"מ עדיף לפתוח הברז קודם הברכה כדי למעט ההפסק בין ברכה לשתיה ושיהיה ניכר שמברך על המים (הגר"ח פ"ש שיינברג, וזאת הברכה פ"א ע"מ 9), ומן המובחר הוא להניח המים בכוס ולאחוז את הכוס ביד ימין, או לכל הפחות ישים ידו ליד הברז וימלא כף ידו במים ויברך וישתה מידו ואח"כ ימשיך לשתות מן הברז.

בא לפניו מאכלים אחרים

כג. בזמנינו שלא קובעים סעודה כל כך כמו פעם ואוכלים ארוחות שלימות בלי פת, וכן חוטפים מאכלים באמצע היום בזמנים שונים [בגלל שלא קובעים סעודות מסודרות... ושותים הרבה פעמים, לכן מתעוררות הרבה שאלות בתוקף של ברכות האם הם כוללים דברים שנמלכים לאוכלם לאחר זמן, ולכן מצאנו צורך לסדר הדברים כמיטב יכולתנו כדי שנוכל לברך כהוגן שלא ליהנות ממאכלים בלי ברכה ובאותה מידה שלא לברך ברכות לבטלה.

כיוון לפטור הכל

כד. אם בשעה שבירך איזה ברכה, או עכ"פ תוך כדי דיבור של הברכה (וזאת הברכה פ"ז ע"מ 65), כיוון בהדיא לפטור את כל מה שיאכל וישתה ממין ברכה זו, או שהיתה לו כוונה לאכול ולשתות הרבה דברים (ש"ע הרב ס"ט), פטר את כל דבר בין אוכל ובין משקה שהם ממין ברכה זו, בין שהיו בפניו ובין שלא היו בפניו בשעת הברכה (לקמן אות ל"ב), ואפילו לא היה במחשבתו על מאכל מסויים זה, ואפילו אם הדבר הוא יותר חשוב ממה שבירך עליו (לקמן אות ל"ז) אין צריך שוב לברך עליו (רמ"א ס"ה).

כה. עצה טובה. ולכן כדי להינצל מספיקות וממחלוקות הפוסקים, תמיד כשעומד לברך איזה ברכה כדאי לכוון לפטור כל מין שיביאו לו עד שיברך ברכה אחרונה, ואז יכול לאכול כל מה שיביאו לו מאותו ברכה, אפילו אם לא נשאר מהמין הראשון (אות ל"ד), ואפילו שהוא מין אחר ממה שאכל (אות ל"ה), ואפילו שהוא מין יותר חשוב מהמין שאכל (אות ל"ו).

כו. כשהביאו מחוץ לביתו. אף שכיוון לפטור את הכל, זה כולל רק מאכלים שהיו בביתו אע"פ שלא היו מונחים לפניו, אבל דברים שבכלל לא חשב עליהם, כגון כשהביאו לו דברים מחוץ לביתו, או ששלח מישהו לקנות דברים נוספים מהחנות, צריך שוב לברך עליהם מאחר שלא היה דעתם עליהם כלל (ע"פ ש"ע ס"ה קע"ז ס"ה, ואף הרמ"א מודה בזה כל שאינו תוך סעודת פת).

כז. קטשופ שבה מחוץ לביתו. נשאלנו היום, ע"י חבורה של בחורים שאכלו צ"פס בדירה והיה חסר להם קטשופ ואח"כ בא בחור מן החנות עם הקטשופ בידו, האם הם צריכים עכשיו לברך על הקטשופ.

כח. תשובה. כשאוכלים קטשופ לבד, הסכמת רוב הפוסקים שברכתו 'שהכל' (הלכות יום ביזמו ברכות פ"ב אות כ"ב), אבל בדרך כלל אוכלים אותו עם אוכל אחר ולא לבד, ולכן נחשב כטפל ואין מברכים עליו אלא על העיקר, וכשאוכלים צ"פס עם קטשופ מברכים רק 'האדמה' על הצ"פס ופותר בזה את הקטשופ, מ"מ באופן שלא היה דעתו כלל על הטפל וכגון כאן שלא היה בביתו כלל והובא מבחוץ, צריכים לברך על הקטשופ 'שהכל' אפילו כשנאכל כטפל לצ"פס (ע"פ מ"ב ס"ה ר"ב סק"ד) שהרי לא נפטר ע"י ברכת העיקר שלא היה דעתו עליו, וחייב ברכה בפני עצמו (חז"א א"ח ס"ה כ"ז סק"ט, העמק ברכה ברכות הנהנין אות ה' ע"מ נ"ח).

כט. אורח. אורח הסומך על שלחן בעל הבית נחשב הדבר שדעתו בפירוש על כל מה שיגיש לו בעל הבית כיון שדרכו להביא הרבה מינים זה אחר זה (ש"ע ס"ה קע"ז ס"ה), ופותר אף מינים אחרים החשובים יותר מהמין שאכל (אות ל"ז), וכן בבית שהאשה או האמא מגישה את האוכל, דעת בעל הבית או של הבן הוא לפטור בברכתו כל מה שיגישו לו.

קביעת סעודת פת

ל. כשאדם קובע לאכול סעודת פת, הרי הוא פותר כל מה שיאכל בתוך הסעודה אפילו אם לא היה כוונה מפורשת לזה, שהרי בקביעת סעודה דעתו של אדם מן הסתם על כל מה שיביאו לו (ש"ע ס"ה קע"ז ס"ד ומ"ב שם), חוץ אם בא דבר מבחוץ לביתו, כגון ששלחו לו שכניו הטובים איזה סלט באמצע סעודת שבת, שלדעת המחבר צריך לברך עליו ולא נפטר בברכת הפת (ש"ע ס"ה קע"ז ס"ה) ולדעת הרמ"א אין צריך לברך כשרגיל המברך לקבל דברים מבחוץ באמצע סעודתו (רמ"א שם, ערוך השלחן ס"ט).

לא. ארוחת ערב. בימינו הרבה נוהגים לקבוע ארוחה שלמה בצהריים או בערב אבל בלי פת, וכיון שאנו רואים את זה כקביעות סעודה שלמה, גם בזה נקטו הרבה פוסקים שדינו כקביעת סעודת פת לגבי זה שגם מן הסתם דעתו על כל מיני מאכלים שיבוא אליו אפילו אם לא היה דעתו מפורשת לה, וכל שהוא מאותו סוג ברכה נפטר בברכה שבירך תחילה אפילו אם הוא אינו של מין הראשון (חיי אדם, מ"ב ס"ה ר"ז סק"ב).

סתם דעת

לב. מונח על השלחן. כשאדם לא היה בדוקא מכוון לפטור את כל מה שיבוא לפניו אלא היה לו סתם דעת לברך על מאכל מסויים, אם היו מאכלים אחרים מונחים לפניו על השלחן ממין הברכה שבירך כבר, הרי הם נפטרו בברכתו אף אם לא כיוון עליהם בשעת הברכה, בתנאי שלא היו יותר חשובים מן האוכל או משקה שבירך עליו תחילה (אות ל"ז), שהרי בדברים חשובים יותר, צריך שוב לברך עליהם (מ"ב ס"ה ר"א סק"ב).

לג. דרכו לאכול עם העיקר. דבר מאכל טפל שדרכו של המברך לאכול עם העיקר, כשמברך על העיקר פותר בזה גם את הטפל כשהוא אותו מין ברכה, אפילו אם לא היתה בפניו ולא היה דעתו עליו דוקא, כל שהטפל אינו חשוב יותר (מג"א ס"ה ר"ב סק"ב, מ"ב שם סק"ד) כגון שדרכו לשתות סודה כשאוכל בשר, הרי אף אם כשבירך על הבשר לא היה דעתו על הסודה ולא היה לפניו, אין צריך לברך על הסודה הבא אחר כך.

לד. מאכלים הנאכלים בהמשך אחד. גם מאכלים שנאכלים כהמשך לאכילה הראשונה נפטרו בברכתו אף שלא היו מונחים על השלחן, כגון שהביאו לו מאכל ממין חדש אמנם דומה למין הראשון (מ"ב ס"ה ר"ז סק"א) וטרם כלה מהמין הראשון, כגון שבירך על תפוז ולפני שסיים אכילתו החליט לאכול תפוח שהוא גם מין פרי, אינו מברך עליו (מ"ב ס"ה ר"ז סק"ב) כשאינו חושב יותר (אות ל"ז).

לה. נגמר מן הראשון. ואם כבר נגמר מהאוכל הראשון שבירך עליו, ועכשיו הביאו לו עוד, אם הוא בדיוק אותו מין שבירך עליו תחלה כגון שבירך על תפוח והחליט לאכול עוד תפוח, אין צריך לברך, אבל אם הוא מין אחר אכן מאותו ברכה, כגון שבירך על תפוח ועכשיו רוצה לאכול תפוח, או שבירך 'שהכל' על דגים בסתם ואח"כ רוצה לשתות בירה שהוא מין אחר, צריך לברך עליו מאחר שנגמר ממין הראשון (מ"ב שם).

לו. חשוב יותר. כשאדם מברך ברכה עם דעת סתם, בלי כוונה מפורשת לפטור כל מה שיאכל, אזי גם כשנוקטים שיכול לפטור מאכלים אחרים כשהם מונחים על השלחן (לעיל אות ל"ב), או כשדרכו לאכול עם העיקר (אות ל"ג) או כשנחשבים כהמשך אכילתו (לעיל אות ל"ד), זה רק אם הדבר השני אינו יותר חשוב מהראשון, אבל כשהוא יותר חשוב, אין הראשון פוטר אלא צריך לברך שנית (ש"ע ס"ה ר"א ס"ה ומ"ב סק"ב).

לז. הגדרת חשוב הוא, מעלת חמש מיני דגן ושבעת המינים, וכן מה שחביב עליו, ולכן במיני מזונות, הרי ה' מיני דגנים חשובים יותר, ואחריהם בא חשיבות של חביב, ובברכת העץ, הרי פרי מהשבעת המינים נחשב לחשוב, ואחריהם מעלת החביב, ובשאר הברכות כל שחביב עליו נחשב כחשוב לענין זה (רשב"א הובא בבאה"ל ס"ה ר"א ד"ה ובלבד).

לח. דוגמאות. ולכן אם בירך על תפוז בסתם ואח"כ רצה לאכול גם תמר, חייב לברך שנית (אות ל"ז). בירך על רימון וביקש לאכול ענב, חייב בברכה שענב קודם לרימון בסדר של ז' המינים (ע"י משי"כ גליון 76 אות ל'). בירך על תפוח ובא אח"כ לפניו מנגו שהוא חביב עליו, חייב בברכה. בירך על תבשיל של אורז שמונה על השלחן בסתם ונמלך גם לאכול אטריות המונח על השלחן, חייב לברך שוב, שאטריות נעשים מחיטה וחשוב יותר מאורז ובחשוב חייב לברך שוב אף כששניהם מונחים על השלחן.

וכחרת בחיים: רוב תורות לכל אלו שהשתתפו לבחור עדיפותם בהמשך פעולות המערכת ולדברי עירוד וחיוקן 68% רצו שנמשיך בהופעת הגליון כל שבוע – 18% רצו לראות את הקובץ ברפוס – 14% לא מוותרים ורוצים לראות את שניהם! ולכן בעזרת השי"ת ובס"ד נמשיך בהופעת הגליון ובתפלה שנוכה להמשיך בעבודת הקודש להפיץ תורת ודבר ה'!

הגליון נתרם לכבוד מוריניו ראש החבורה
הרה"צ רבי **חיים אהרן בלייער** שליט"א
בעל חוקי חיים ומו"ץ שכונת מנחת יצחק ירושלים ת"ו
לכבוד התחלת המאה השלישית של הופעת הגליון החשוב
ולאות הכרת הטוב ובברכה שתוכה להמשיך בעבודת הקודש
לרומם בית אלוקינו להגדיל תורה ולהאדירה
מאת כל בני 'חבורת הוראה' - ע"ז דיישבת מיר

נתרם לע"נ
מרת
בראגא ב"ר
ניסן **נאני** ע"ה
ו' כסלו תרצ"ב
זענטא

נתרם לע"נ ר'
משה ב"ר
אבהם ז"ל
בלייער
ה' כסלו תר"י
מנו"כ טאס

גליון זה נתרם לז"נ מרת
קינדלא בת ר' יצחק ע"ה מייערס
נפטרה ב' כסלו תרצ"ד
מ' שרה ב"ר שמואל דע **יונג** ע"ה
נפטרה ג' כסלו תשס"ה
ולז"נ **משה** ב"ר דוד **ווייס** ע"ה
נפטר ו' כסלו תשס"ב
נתרם ע"י ידידנו נכדה בנה והתנו
מתומכי ומעריצי הגליון הרה"ח המפורד
ר' **צבי דע יונג** הי"ד ירושלים